

SUG'URTA TASHKILOTLARINING INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI

Do'sanova Charos Olimjon qizi

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi magistanti

charossarimsakova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20772304>

O'zbekiston iqtisodiyotining hozirgi rivojlanish bosqichida sug'urta tizimi moliyaviy barqarorlikni ta'minlovchi asosiy mexanizmlardan biri sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Sug'urta bozori nafaqat moliyaviy xavfsizlikni ta'minlaydi, balki tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlaydi, investitsiya muhiti barqarorligini mustahkamlaydi va aholining ijtimoiy himoyasini kengaytiradi. Bugungi kunda sug'urta kompaniyalari oldida turgan eng muhim vazifa – innovatsion faoliyatni rivojlantirish, xizmat sifatini oshirish va bozor talablariga tezkor moslashishdir. Innovatsiya sug'urta sektorida yangi texnologiyalarni joriy etish, xizmatlarni raqamlashtirish, mijozlar bilan ishlash tizimini soddalashtirish va samaradorlikni oshirishning asosiy vositasi hisoblanadi.

O'zbekiston sug'urta bozori so'nggi yillarda sezilarli o'sish sur'atlarini namoyon etmoqda. 2025-yil oktabr holatiga ko'ra mamlakatda faoliyat yuritayotgan sug'urta kompaniyalari soni 34 tani tashkil etmoqda, ulardan 7 tasi hayotni sug'urtalashga ixtisoslashgan. Sug'urta xizmatlari hajmi 10 trillion so'mga yetib, 2024-yilga nisbatan 2,6 trillion so'mga o'sdi. Shu bilan birga, sug'urta mukofotlari hajmi 6,23 trillion so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 46 foiz o'sish qayd etildi. Bu raqamlar sug'urta tizimida innovatsion faoliyatning kengayib borayotganini va xizmat sifati yaxshilanayotganini ko'rsatadi.

So'nggi uch yillik tahlillar sug'urta bozorida barqaror o'sish dinamikasi mavjudligini ko'rsatmoqda. 2023-yilda sug'urta mukofotlari hajmi 4,8 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 5,9 trillion so'mga, 2025-yilda esa 6,23 trillion so'mga yetgan. Sug'urta xizmatlari hajmi esa shu davrda 7,4 trillion so'mdan 10 trillion so'mgacha oshgan. Hayot sug'urtasi segmentining ulushi 2023-yilda 3,1 foiz bo'lgan bo'lsa, 2025-yilda bu ko'rsatkich 4,3 foizga yetgan. Bu aholining sug'urtaga bo'lgan ishonchi ortib borayotganini bildiradi.

Sug'urta tashkilotlarining innovatsion faoliyati bir necha yo'nalishda amalga oshirilmogda. Birinchidan, raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashmogda. Kompaniyalar mijozlarga onlayn polislar, mobil ilovalar va elektron to'lov tizimlari orqali xizmat ko'rsatmogda. Bu xizmat ko'rsatish tezligini oshirib, inson omiliga bog'liqlikni kamaytiradi. Ikkinchidan, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish sug'urta jarayonlarini avtomatlashtirishga imkon bermogda. Ma'lumotlarni tahlil qilish (big data), sun'iy intellekt (AI) va blokcheyn texnologiyalarini joriy etish orqali risklarni aniqlash, to'lovlarni nazorat qilish va firibgarlik holatlarini kamaytirish bo'yicha ijobiy natijalar kuzatilmogda.

Dunyo miqyosida "InsurTech" — ya'ni sug'urta va texnologiyalar integratsiyasi tez sur'atlarda rivojlanmogda. Ushbu yo'nalish sug'urta kompaniyalariga yangi mahsulotlar ishlab chiqish, mijoz ehtiyojlarini tahlil qilish va bozor talablariga moslashish imkonini beradi. Masalan, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar sug'urta arizalarini avtomatik qayta ishlash orqali xizmat ko'rsatish vaqtini 30–40 foizgacha qisqartirmogda. Bu esa kompaniya xarajatlarini kamaytiradi, foydalilik darajasini oshiradi va mijozlar qoniqish darajasini yaxshilaydi.

Sug'urta kompaniyalari raqamli infratuzilmani rivojlantirish orqali o'z faoliyatini yanada samarali tashkil etmoqda. "O'zbekinvest", "Gross Insurance", "Kafolat", "Universal Sug'urta", "Alfa Life" kabi kompaniyalar onlayn xizmatlarni joriy etib, mijozlar bilan raqamli muloqotni kuchaytirgan. Bunday yondashuv xizmat sifatini yaxshilabgina qolmay, kompaniyalarning raqobatbardoshligini ham oshirmoqda. Shu bilan birga, elektron shartnomalar, avtomatik to'lov tizimlari va onlayn da'vo ko'rib chiqish modullari sug'urta jarayonlarini tezlashtirgan.

Innovatsion faoliyat samaradorligini oshirishda kadrlar salohiyatining o'рни ham beqiyosdir. Sug'urta kompaniyalarida raqamli savodxonlik, moliyaviy tahlil, risk menejment va marketing sohalarida malakali mutaxassislar zarur. Shu sababli, kompaniyalar xodimlarini qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslariga yuborish, xorijiy tajribani o'rganish orqali o'z salohiyatini oshirmoqda. Innovatsion fikrlashga ega mutaxassislar bozorning o'zgaruvchan sharoitlariga tezkor moslasha oladi.

Shunga qaramay, O'zbekiston sug'urta bozorida ba'zi muammolar mavjud. Jumladan, hayot sug'urtasi segmentining past ulushi, aholining sug'urta madaniyatining yetarlicha rivojlanmaganligi, axborot xavfsizligi infratuzilmasining ba'zi kompaniyalarda sustligi va innovatsion loyihalarni moliyalashtirish manbalarining cheklanganligi sohaning rivojiga to'siq bo'lmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish, xususiyl sektorni rag'batlantirish, grantlar va soliq imtiyozlari ajratish muhim ahamiyatga ega.

Sug'urta tashkilotlarining innovatsion faoliyatini kuchaytirish nafaqat kompaniya daromadini oshiradi, balki mamlakat moliyaviy tizimi barqarorligini mustahkamlaydi. Innovatsiyalar sug'urta xizmatlarini shaffof, tezkor va mijozga yo'naltirilgan tizimga aylantiradi. Shu sababli, sug'urta kompaniyalarining asosiy ustuvor yo'nalishlari sifatida raqamli transformatsiyani davom ettirish, sun'iy intellektni keng qo'llash, axborot xavfsizligini kuchaytirish, yangi mahsulot turlarini ishlab chiqish va xalqaro tajribalarni o'zlashtirish zarur.

Kelgusida sug'urta kompaniyalari uchun asosiy ustuvor vazifa — mijoz ishonchini mustahkamlashdir. Sug'urta xizmatlari sifatini oshirish, qulay va tezkor xizmat ko'rsatish tizimlarini yaratish, shuningdek, sug'urta faoliyatida shaffoflikni ta'minlash orqali kompaniyalar bozordagi mavqeini yanada mustahkamlashi mumkin. Shuningdek, davlat tomonidan innovatsion sug'urta loyihalarini qo'llab-quvvatlash, ilmiy-tadqiqot markazlari bilan hamkorlikni kengaytirish, va "insurtech startap"lar uchun imkoniyat yaratish sug'urta bozorining innovatsion rivojiga yangi turtki beradi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston sug'urta bozori innovatsion rivojlanish bosqichiga o'tmoqda. 2023–2025-yillar davomida xizmat hajmi, mukofotlar miqdori va kompaniyalar faoliyati hajman o'sdi. Sug'urta tashkilotlarining innovatsion faoliyati nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirdi, balki mijozlar uchun qulaylik yaratib, raqobat muhitini yaxshilashga xizmat qildi. Kelgusida sug'urta kompaniyalari o'z faoliyatini innovatsion yondashuv asosida tashkil etishi, yangi texnologiyalarni joriy etishi va xalqaro standartlarga mos faoliyat yuritishi zarur. Shu tariqa, sug'urta sektori O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror va raqobatbardosh tarmog'iga aylanadi.

Innovatsiyalar sug'urta sektorining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi, chunki ular kompaniyalar uchun yangi daromad manbalarini ochadi. Misol uchun, "mikrosug'urta" (ya'ni past daromadli aholiga mo'ljallangan arzon polislar) va "ekologik sug'urta" kabi yangi mahsulotlar ishlab chiqish orqali kompaniyalar bozorning yangi segmentlarini egallash

imkoniga ega bo'lishadi. Shuningdek, startaplar va texnoparklar bilan hamkorlikda yangi raqamli yechimlar ishlab chiqish sug'urta xizmatlarini yanada ommalashtirishga yordam beradi.

Kengayib borayotgan bozor sharoitida sug'urta kompaniyalarining samarali innovatsion strategiya ishlab chiqishlari zarur. Bu strategiya quyidagi ustuvor yo'nalishlarni o'z ichiga olishi kerak:

- raqamli xizmatlarni kengaytirish va mobil platformalarni takomillashtirish;
- mijozlar ma'lumotlarini himoyalash tizimini kuchaytirish;
- sun'iy intellekt asosida risklarni baholash va sug'urta jarayonlarini avtomatlashtirish;
- kadrlar malakasini muntazam oshirish va xalqaro tajribani o'rganish;
- ekologik va ijtimoiy sug'urta mahsulotlarini ishlab chiqish.

Bundan tashqari, sug'urta kompaniyalari xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirishlari kerak. Bu nafaqat xorijiy investitsiyalarni jalb etadi, balki ilg'or tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish imkonini ham yaratadi. Xalqaro hamkorlik orqali sug'urta sektori uchun kadrlar tayyorlash, ilmiy-tadqiqot ishlari olib borish va yangi texnologiyalarni o'zlashtirish imkoniyati paydo bo'ladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2025). *O'zbekistonda sug'urta xizmatlari bozorining asosiy ko'rsatkichlari bo'yicha hisobot*. Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi Sug'urta bozorini rivojlantirish agentligi. (2024). *Sug'urta faoliyatini raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish dasturi*. Toshkent.
3. Karimov, B. (2023). *Sug'urta xizmatlarida innovatsion yondashuvlar va ularning iqtisodiy samaradorligi*. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar jurnali, №6, 45–53-betlar.
4. Qosimov, A., Jo'rayev, S. (2024). *Sug'urta faoliyatida axborot texnologiyalarining ahamiyati*. Toshkent moliya instituti ilmiy to'plami, 2(14), 98–106.
5. Abdurahmonov, M. (2022). *Moliya bozorlari va sug'urta tizimi nazariyasi*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
6. Xodjayev, U. (2023). *Sug'urta sohasida raqamli transformatsiya va innovatsion boshqaruv*. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy ishlari to'plami, №3, 67–74-betlar.
7. To'xtaboyev, D. (2024). *Sug'urta kompaniyalari faoliyatida samaradorlikni oshirish yo'llari*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
8. Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF). (2024). *Moliyaviy inklyuziya va sug'urta bozorlarini rivojlantirish to'g'risida hisobot*. Vashington.
9. OECD. (2023). *Insurance Market Trends and Innovation in Emerging Economies*. Parij: OECD Publishing.
10. GlobalData Research Group. (2024). *Innovatsion sug'urta yechimlari va InsurTech tendensiyalari*. London.